

**Чабанюк О.М. канд. екон. наук, доцент, Львівський торговельно-економічний університет, судовий експерт, Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз,
Шведа Н.В. здобувачка вищої освіти ступня бакалавра
Львівський торговельно-економічний університет, Україна**

Зобов'язання підприємства у балансі (звіті про фінансовий стан) та їх оцінка

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.

Зобов'язання містять у собі ймовірність майбутнього вилучення коштів підприємства і втрати економічної вигоди внаслідок прийнятих у минулому обов'язків. Разом з тим, підприємство може мати обов'язок діяти певним чином, але це необов'язково призводить до виникнення і відображення у його балансі певного зобов'язання. Обов'язки підприємства розглядаються як його зобов'язання, якщо вони: існують на даний момент і є наслідком минулих господарських операцій (наприклад, придбання товарів чи послуг) або подій (понесені чи ймовірні збитки, за які підприємство несе відповідальність). Рішення керівництва підприємства придбати активи у майбутньому саме собою не призводить до виникнення зобов'язання; пов'язані з необхідністю майбутніх платежів з метою збереження господарських зв'язків підприємства або у відповідності із здійсненням нормальної підприємницької діяльності; мають бути виконані неминуче. Економічні наслідки невиконання зобов'язання, наприклад, у зв'язку зі штрафними санкціями, не дадуть підприємству можливості уникнути вибуття ресурсів на користь іншої сторони; мають визначений термін виконання, хоча точна дата може бути невідомою; прийняті відносно суб'єктів (юридичних чи фізичних осіб або їх груп), які можуть бути ідентифіковані якщо не у момент прийняття зобов'язання, то у момент його виконання.

Зобов'язання можуть мати юридичну силу внаслідок укладених контрактів або статутних вимог. Вони також можуть виникати у результаті бажання підприємства підтримувати свою ділову репутацію. Погашаючи зобов'язання, підприємство. Як правило, віддає ресурси, що втілюють у собі економічні вигоди, з метою задоволення вимог іншої сторони. Погашення зобов'язання може здійснюватись: сплатою грошових коштів; передаванням інших активів; наданням послуг; заміною даного зобов'язання іншим; перетворенням зобов'язання на капітал.

У деяких випадках у момент виникнення зобов'язання його сума визначається із застосуванням попередніх аналітичних чи експертних оцінок. Такі зобов'язання називаються забезпеченнями. Наприклад, підприємство, яке реалізує продукцію з гарантією, бере на себе зобов'язання забезпечувати ремонт або заміну протягом гарантійного терміну. Оскільки конкретна сума витрат та

час їх виникнення залежать від майбутніх подій, у звітному періоді, коли була реалізована продукція, підприємство змушене створити відповідний резерв, виходячи з попереднього досвіду та прогнозних оцінок фахівців. Для визначення балансової вартості зобов'язань використовують декілька видів.

1. Історична собівартість – сума надходжень, отриманих в обмін на зобов'язання або, за деяких інших обставин, суми грошових коштів чи їх еквівалентів, що, як очікується, будуть сплачені з метою погашення зобов'язання під час звичайної діяльності підприємства.

2. Поточна вартість – недисконтована сума грошових коштів чи їх еквівалентів, яка була б необхідна для погашення зобов'язання на поточний момент.

3. Сума погашення – недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

4. Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Вид оцінки, який використовується по відношенню до конкретного зобов'язання, залежить від їх класифікації. У залежності від терміну погашення зобов'язання поділяються на поточні та довгострокові. Згідно з НП(с)БО зобов'язання класифікується як поточне, якщо воно буде погашене протягом: операційного циклу підприємства або дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу. Усі інші зобов'язання звичайно є довгостроковими.

Таким чином, в управлінні підприємством баланс є найважливішим інструментом вивчення і діагностики фінансової рівноваги, спостереження за потенційними факторами її порушення. За допомогою ліквідних засобів підприємство повинне гасити свої борги у встановлені терміни, а також підтримувати функціональну рівновагу між джерелами і зобов'язаннями, забезпечуючи стабільність перших і цільовий напрям других. Цю вимогу обумовлює наявність двох різних підходів у фінансовому аналізі: аналіз ліквідності та функціональний аналіз. В першому випадку як базою є традиційний бухгалтерський баланс, що відображає майновий стан підприємства на певний момент. В другому – функціональний баланс, що показує джерела отримання грошових коштів підприємства і напрямки їх використання в основній діяльності (поточній, інвестиційній, фінансовій).

Список використаних джерел:

1. Куцик П. О. Звітність підприємств : [навч. посіб.] / П. О. Куцик, О. А. Полянська. – Львів : Вид-о Львівської комерційної академії, 2015. – 138 с.; 2. Чабанюк О. М. Мединська Т. В. Облік та оподаткування в системі управління підприємством [Електронний ресурс] / О. М. Чабанюк, Т. В. Мединська // Економіка та суспільство. – 2017. - № 11. – Режим доступу до журналу : <http://economyandsociety.in.ua>.